

ubehagelige Paamindelse om Svovlpølen, naar de blot vilde „holde deres Tjenere til at tiende retfærdeligen“. Dette, som kun var et personligt Privilegium for Adelen, udvidedes ved Christian den 5tes danske Lov, 5—3—19, til at blive et reelt Privilegium for Sædegaarde, hvilket fulgte dem til evige Tider, saa længe det varede. Forpligtelsen til, at Ejere af Sædegaarde skulde holde deres Tjenere til at tiende retfærdeligen, blev ved, men har efterhaanden fuldstændig tabt sin Betydning. Det kunde maaske opfattes og blev maaske ogsaa den Gang opfattet som en Slags Kautionsforpligtelse for Tiendens rette Indgang, men det er jo senere baade ved Landboforholdenes Udvikling og ved Lovgivningen fuldstændig faldet bort.

Saaledes er det altsaa gaaet med alle Tienderne, at de ifølge disse Begivenheder kun kom til at hvile paa en Del af Landets Jorder, og at en meget stor Del af Landets Jorder i alle disse Hundreder af Aar har været fuldstændig fri for at svare Tiende. Præstetienden er jo, for saa vidt den overhovedet svares, vedbleven at anvendes til sit oprindelige Formaal, til Lønning af Præsterne. Kongetienden er jo gaaet bort fra Bisperne og gaaet over først til Kongen og senere henholdsvis til private eller private og halvt offentlige Institutioner og er jo nu ligesom andre Værdigenstande Genstand for Køb og Salg og Pantsætning. Kirketienden endelig er for Størstedelen gaaet over til private Ejere. Godsejerne have i Tidens Løb enten med eller uden Statsmagtens Sanktion tilegnet sig Kirker og den dertil hørende Tiende mod alene at holde Kirkerne vedlige. Det er efterhaanden bleven en meget betydelig Værdi, idet man for nogle Hundrede Aar siden aldeles ikke kendte de Kornpriser, vi nu have og i lang Tid have haft. Naar Udgifterne til Kirkernes Vedligeholdelse ere tagne fra, bliver der et ret betydeligt Overskud tilbage.

Naar det nu er gaaet saaledes baade med Tiendeafgiftens Svarelse og de Formaal, hvortil den svares, kan man ikke undre sig over, at der i lange Tider, længe før vor Tid og fremdeles saa længe dette Forhold bestaar, har hersket og vil herske en stor og vel begrundet Misfornøjelse der-

med. Det har ogsaa fra Regeringens Side været erkendt, at Forholdet ikke kunde blive ved at være som det var. Allerede i 1849 blev det fra Regeringens Side udtalt, at Almenvellet krævede en Afløsning af Tienden. Almenvellet har imidlertid faaet Lov til at vente ganske roligt, skønt der i Tidens Løb har været gjort en Række Forsøg paa at komme til en Afløsning af Tienden. Jeg skal ikke opholde mig ved de forskellige Forsøg, der have været gjorte, de have alle indtil det sidste haft den Mangel, at de ikke naaede ud over dette Ting op i det andet. Vi fik nu omsider den nugældende Lov om Afløsning af Tiende af 8de Maj 1894, og hvis den havde vist sig at være blot nogenlunde tilfredsstillende, vilde den rimeligvis være kommen til at danne Slutstenen paa Forsøgene paa at faa Tienden afløst.

Det viste sig imidlertid, som det allerede var blevet spaaet under denne Lovs Behandling, at den kun er bleven benyttet i meget ringe Omfang. Vi vide jo alle sammen, at i de 5 Aar, der ere gaaede siden Lovens Ikrafttræden, er det et meget ringe Antal Tiender, der ere blevne afløste, og Summen af de afløste Tiender er forholdsvis endnu ringere, idet der er blevet afløst et stort Antal Smaaredseltiender, og de ere blevne talte med i det samlede Tal. Antager man nu, at Loven vedbliver at virke paa samme Maade som hidtil, vil det efter en Beregning, som jeg har gjort, være meget længe, inden alle Tiender i Danmark ere afløste. Det vil nemlig vare 8367 Aar 7 Maaneder og 6 Dage; det er jo et Stykke Tid. Det er, om jeg husker ret — og husker jeg fejl, vil den højtærede Kirkeminister vist rette mig — en meget længere Tid end den, der er hengaaet siden Verdens Skabelse.

Naar man nu spørger, hvorfor den nugældende Lov har haft saa ringe en Virkning, skyldes det efter Forslagsstillernes Mening to Hovedfejl. Den ene er den, at Loven som en nødvendig Betingelse kræver en mindelig Overenskomst mellem Tiende ejer og Tiendeyder, altsaa i Virkeligheden et Køb og Salg mellem Tiende ejer og Tiendeyder. Dernæst er Bidraget fra Statens Side saa overordentlig minimalt, at det i mange Tilfælde kan være lidt